



KÍNA MŰVÉSZETE

i.e. III. évezredtől i.sz. XII. századig

| Province Names | Chinese Characters | Pinyin | Pronunciation |
|----------------|--------------------|-------------------|---------------|
| 安徽 | Anhui | ahn-way | lee_ow-ning |
| 北京 | Beijing | bay-jing | nay-mung-goo |
| 福建 | Fujian | foo-jee-en | ning-she-ah |
| 广东 | Guangdong | g_wong-doong | ming-n |
| 广西 | Guangxi | g_wong-she | shahn-she |
| 贵州 | Guizhou | g_way-joe | shong-hi |
| 海南 | Hainan | hi-nan | shahn-she |
| 河北 | Hebei | huh-bay | ssu-ch_wan |
| 黑龙江 | Heilongjiang | huh-loong-jee_ong | te-en-jin |
| 河南 | Henan | huh-nan | shin-jee_ong |
| 湖北 | Hubei | hoo-bay | she-dzong |
| 湖南 | Hunan | hoo-nan | yu_poon-nan |
| 江苏 | Jiangsu | jee_ong-su | juh-jee_ong |
| 江西 | Jiangxi | jee_ong-she | |
| 吉林 | Jilin | jee-lynn | |
| 辽宁 | Liaoning | lee_ow-ning | |
| 内蒙古 | Nei Mongol | nay-mung-goo | |
| 宁夏 | Ningxia | ning-she-ah | |
| 青海 | Qinghai | ching-ai | |
| 陕西 | Shaanxi | shahn-she | |
| 山东 | Shandong | shahn-doong | |
| 上海 | Shanghai | shong-hi | |
| 山西 | Shanxi | shahn-she | |
| 四川 | Sichuan | ssu-ch_wan | |
| 天津 | Tianjin | te-en-jin | |
| 新疆 | Xinjiang | shin-jee_ong | |
| 西藏 | Xizang | she-dzong | |
| 云南 | Yunnan | yu_poon-nan | |
| 浙江 | Zhejiang | juh-jee_ong | |
| 台湾 | Taiwan | tie-wan | |



TUNHUANGI BARLANG

Nagyszámú
istenben vetett
hit.

Ősi idők
Totemizmus
emléke fellelhető

Gonosz
szellemek ellen
mágikus
gyakorlatok,
talizmánok,
körmenetek
nyújtottak
védelmet.

Halottak kultusza
– család halottja
nem távozik el,
együtt éltek a
hátramaradottak
kal.

i.e. III. sz-tól
terjed el a
Budhizmus.





TUNHUANGI BARLANGI BUDHA

A buddhizmus erőteljesen tért hódított a mai Kína területén, csodálatos emlékeket hagyva az utókor számára.

Ezek közül a legismertebbek a tunhuangi barlangok.

Kivájták a függőleges hegyoldalban, végül szinte az egész hegyoldalt beborították a kisebb-nagyobb barlangok, amelyekbe megszámlálhatatlan sok szobrot faragtak.

Nagyon részletgazdagok ezek az alkotások és olyan sok van belőlük, hogy gyakorlatilag képtelenség végignézni az összeset.





Konfucianizmus:

Konfuciusz (i.e.551-479)

Legősibb hagyományok tisztelete, gyakorlati életvezetésre tanít. Erkölcs és család. A fiatal ellentmondás nélkül engedelmeskedik az idősebbnek.

Taoizmus:

LAO-CE (i.e. V-III.sz.)

Tao Te King

Az út és erény könyve

Minden dolog a saját útján (tao) jön létre, nincsenek változatlan dolgok, minden a saját ellentétébe csap át.

Jin – Jang:

A világon minden esemény a két ősvilág – a jin – nőies, gyenge, sötét, és jang – férfias, erős, világos – változó játéka következtében történik.





ÖSI KINA A HUANGHO FOLYÓ MENTÉN ALAKUL

- ÖNTÖZÉSES, FÖLDMŰVELÉS
- KERTGAZDASÁG
- RIZSKULTÚRA
- SELYEMHERNYÓ TANYÉSZTÉS
- JANGCE VÖLGY URÁLMA IDEJÉN - II. ÉVEZRED-KÍNAI ÍRÁS KIALAKULÁSA
- TANG DINASZTIA - VIII-IX. SZ. PORCELÁNJÁNAK KIALAKULÁSA
- KELETI TIPUSÚ ZSARNOKI URALOM







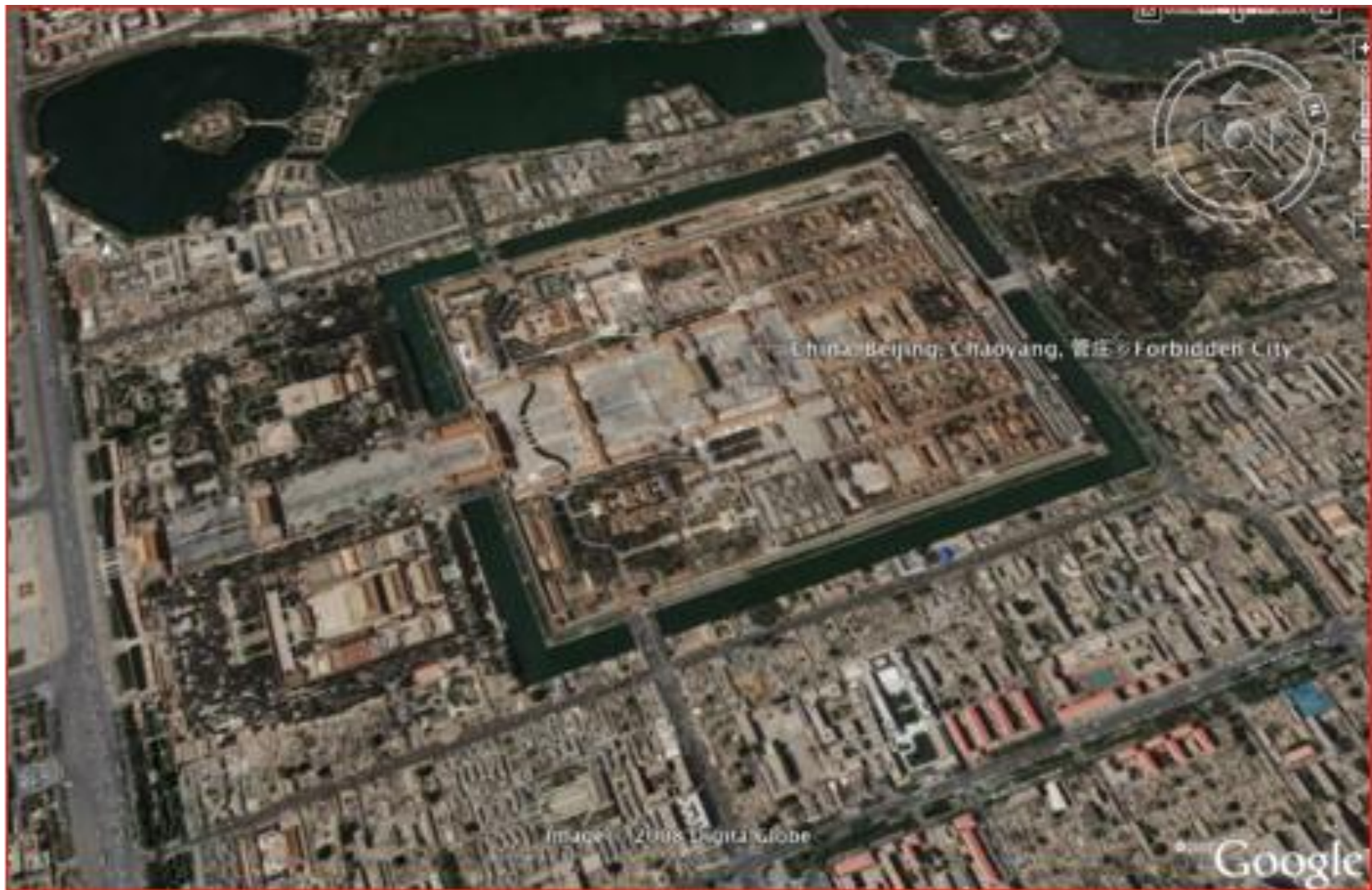
**FÖLDÜNK LEGNAGYOBB ÉPÍTMÉNYE,
VOLT AMIKOR A HOSZZA ELÉRTE A 6350 KM-T,
4000 KM HOSSZAN 7-10 M MAGASAN FUT,
ALUL 7M, FELÜL 5M SZÉLES ÚT VEZET.**



Először Csin császár rendelte el a Kínai Nagy Fal építését a Csin-dinasztia idején, hogy megvédje országát a nomád törzsek támadásaitól. Az ezután következő dinasztiák folytatták az építkezést. A falnak az a darabja, amely mindmáig fennmaradt, a Selyem-út részét képezte, és a Ming Dinasztia idején épült.



Az évszázadok folyamán a fal mellé hadseregeket telepítettek, hogy azok időben jelezzék a támadást és a védelem első vonalául szolgáljanak. A közhiedelemmel ellentétben fő feladata nem az volt, hogy elrettentse a nomád törzseket és a mandzsukat a támadástól, hanem, hogy megakadályozza a kínai területen való fosztogatást illetve a fosztogatás utáni menekülést.





TILTOTT VÁROS

A Tiltott Város építése 1406-ban, a Ming-dinasztia idején kezdődött, és 14 évig tartott.

Pontosan a régi Peking központjában áll, és a dinasztiák korának végéig Kína központja volt. Összesen 24 Ming és Csing császárnak adott otthont.



CSÁSZÁR ÉS CSALÁDJA LAKHELYE

A téglalap alaprajzú Tiltott Város a világ legnagyobb palotaegyüttese, területe 720.000 négyzetméter. Hat méter mély árok és tízméteres fal övezi, amely elég vastag ahhoz, hogy az ágyúgolyóknak is ellenálljon.

A belső épületekben lakott a kínai arisztokrácia.



BEIJING MENNY TEMPLOMA

XV.
SZÁZAD
ELEJÉN
ÉPÜLT
PEKING
BEN





ÉG TEMPLOMA





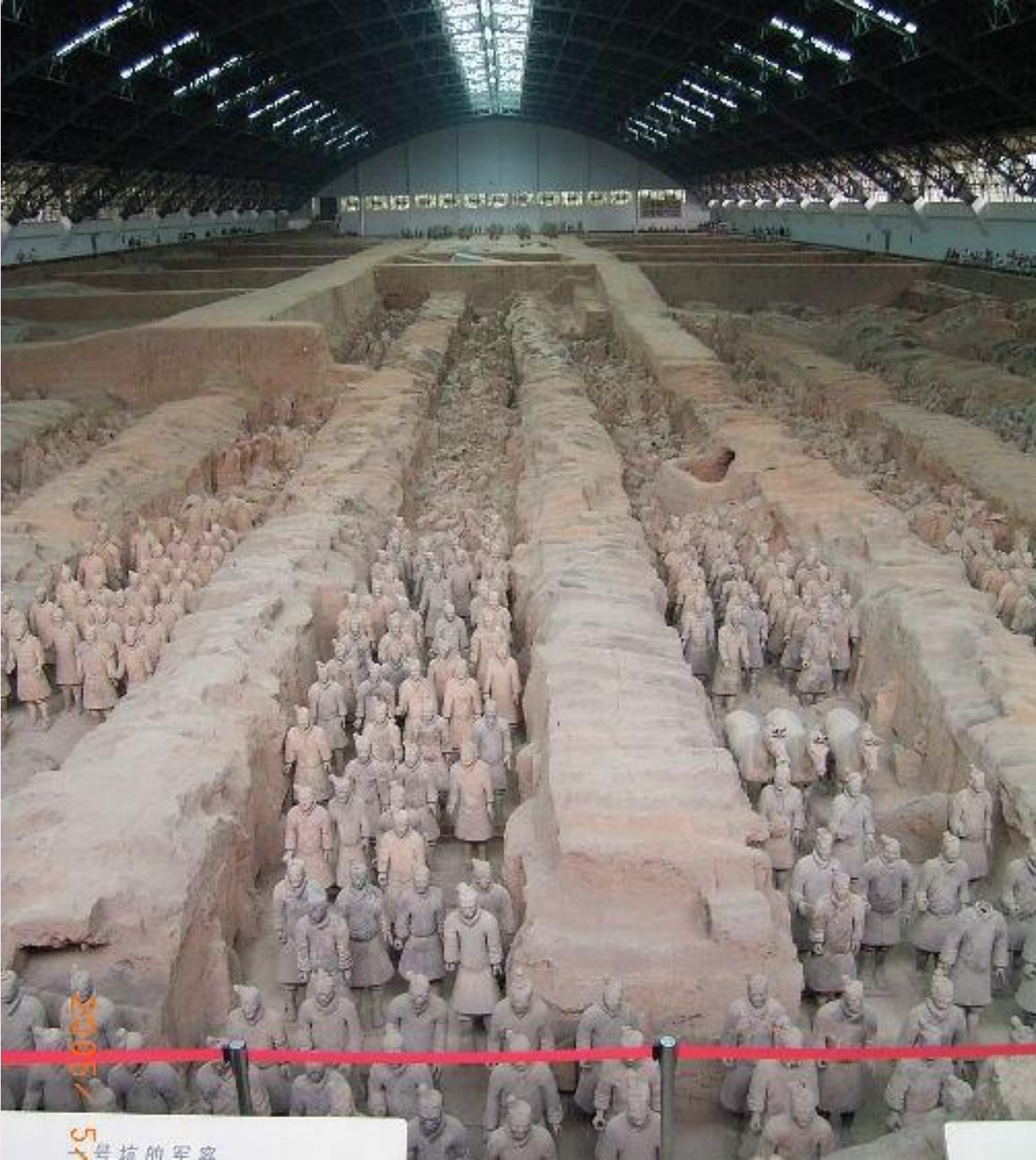
7000 SZOBORKATONÁBÓL ÁLLÓ AGYAGHADSEREG

Az
időszámításunk
előtt 210-ben
elhunyt Csin
Huang-ti
császár
földalatti
síremlékét
véletlenül
fedezték fel
kínai
földművesek
1974-ben az
északi Senszi
tartományban.



Csin kínai császár síremléke mellé helyezett agyaghadsereg másolataiból már nyílt kiállítás Budapesten. A tárlaton összesen 200 szobor szerepelt az egészen kis méretűektől az életnagyságúakig. A kiállításon a világörökség részeként számon tartott Hszian városban található agyaghadsereg másolatain kívül Csin császár életébe és az általa meghatározott történelmi korszakba is bepillanthattak a látogatók.





MINDEN SZOBOR EGYEDINEK TEKINTHETŐ

A császár szoborkatonákból álló hadsereggel akart átmenni a túlvilágra. Mindezekhez a harcosok, lovak, kocsik életnagyságú alakjai járultak.

Részletes kidolgozás és elnagyoltság egyaránt megfigyelhető az egyes figurákon

Ming-kor (1368-1644),
Van-li-időszak (1573-1619)
Összeállította Ku Ping (1594-1603 köz);
fába metszette Liu Kuang-hszin
Kiadta a Suang-kuj-tang 1603



Címlap. Kalligráfiája a félkurzívírás - stílus egyik változata



*Négy füzet; táblanyomtatás papíron;
illusztrált; fűzött kötés. Fehér hajtásmargó,
körbefutó egyvonalas keret
Külső méret: 33,5 x 22,7 cm*



Kedvelt festői téma: énekesmadár, virágos ágon



*Ming-kor (1368-1644),
Csung-csen-időszak (1628-1644)
Összeállította: Hu Cseng-jen (1584-1674);
fába metszette Hu Cseng-jen, Vang Kaj
Kiadta a Hu-család Si-csu-csaj
Könyvesháza (Csinling, a mai Nanking,
Csiangszu tartomány)
Tizenhat füzet; mozaikdúcokkal (tou-pan)
készült színes nyomás; pillangó-kötés
Külső méret: 28,9-29,4 x 25,8-26 cm*



Lótusztermések, lótuuszgyökér és vízigesztenyék



Az írástudó festészet témáit és elveit bemutató, alapvető kézikönyv. Technikai újítása, hogy egy képhez számos kisebb dúcot használtak, velük egyenként nyomtatták a színeket. A dúcokat ecsettel festékeztek a minta szerint, árnyalatokat is vissza tudtak adni, ezért viszont nincsen két teljesen egyforma példány a mozaikdúccokkal készült könyvekből. Ez a példány a legkorábbiak és legszebbek közé tartozik.



Ezt a szöveget fogalmazó írástkalligráfiai stílusban írták, alatta áttetszik a túlsó oldal képe



A Vörös szoba álma (eredeti címén: A kő története) a klasszikus kínai regényirodalom legnagyobb alkotása. Cselekménye egy tragikus szerelem történetét beszéli el, és körképet fest a XVIII. századi előkelők életéről. A történetet más műfajokban is felhasználták, egyes részeiből színjátékok is készültek. E kötet a színjátékszövegekhez hangulatos illusztrációkat mellékel
Csing-kor (1644-1911),
Csia-csing-időszak (1796-1820)



Kék Drágakő a lehullott virágszirmok eltemetésére készül a kertben. Jelenet a színjátékból



Csing-kor (1644-1911),
Tao-kuang-időszak (1821-1850)
Írta: Kou-csü san-nung (írói név: "Hajlott hátú
hegyi paraszt"; működött: XIX. század közepe)
Kiadta: Jing-hszing su-vu Könyvesház; 1848



Aranyhalak képes albuma Belső címlap, a kancelláriai stílusú kalligráfia egy változatával, díszes kerettel

A vörös színű, hatalmas uszonyokat és farkat viselő, dekoratív aranyhalat a szürke pontyból tenyésztették ki Kínában. A X-XII. században az arisztokrácia körében, később szélesebb körben elterjedt a tartása. Ez a kézikönyv - a maga nemében az első - részletesen leírja az aranyhalak változatait, tenyésztésük módját, betegségeiket stb., és ötvenhatféle aranyhal képét is közli.



Aranyhal és vízínövények, méltatással, díszes keretben



Az írástudók hagyományos tevékenységei között jelentős helye volt a versírásnak. Ilyenkor szigorú esztétikai szabályok szerint készült nemcsak a költemény, hanem a lejegyzés kalligráfiája, sőt, az erre szolgáló papír is. A virágok finom képével díszített lapok ezt a célt szolgálták; a kiadó hagyományos könyv formájában bocsátotta áruba teljes választékát.

*Csing-kor (1644-1911),
Hszüan-tung-időszak (1875-1907)
Illusztrálta: Csang Csao-hsziang
(892-1907)
Kiadta: Ven-mej-csaj Könyvesház
(Tiencsin); 1911*



Versíró papír íriszek ábrázolásával

A régi Kínában az előkelők bronztükröket használtak.

A tükrök hátlapját gondosan díszítették: növényi vagy mértani motívumokkal, állatalakokkal, jelképekkel és feliratokkal, hogy a tükör óvja használóját, és jó szerencsét hozzon neki.



Egy "TLV" mintával díszített, Han-kori tükör lenyomata



Lapos dombormű; kancelláriai stílusú felirattal; datálatlan, vlsz. i. sz. II. század második fele; a földből került elő Lince helyiségnél (Santung tartomány), 1882-ban

A pacskolat készült 1882 és 1907 között

A méltató feliratot írta Liang Csi-csao (1873-1929)

Kézi tekercs; cinóberdörzsölet, papíron; papírra montírozva; felirat a montírozáson

Külső méret: 96 x 236 cm;

a pacskolat mérete: 94 x 135 cm

A dombormű eredetileg egy előkelő úr sírkamrájának belső falát díszítette. A

Han-korból ismeretes hasonló

alkotásokkal együtt megjeleníti az

előkelők életének jeles pillanatait. A

XIX. században bukkantak rá;

pacskolata jeles írástudók

gyűjteményébe került. Erre a példányra

a korszak egyik legjelesebb tudós

államférfija írt méltatást.



**Egy Han-kori uralkodó díszmenetének ábrázolása.
Az i.sz.: 2. századból való kő dombormű pacskolata.
A dombormű fennmaradt részének pacskolata, a szélén
Liang Csi-csao méltató kalligráfiájával**

*A kínai népvallásban Csung Kuj, a Démonűző, igen népszerű figura. Legendája szerint élő személy volt a Tang-korban; megbukott a hivatalnoki vizsgán, ezért öngyilkos lett. Tang Hszüan-cung császár nevezte ki Démonűző istenségnek, mivel egyszer a császárt - álmában - megmentette egy démontól. Ábrázolásain többnyire torzonborz, félelmetes harcos; megjelenítése nem nélkülözi a Kínában ritka humort sem. Sztélé: Ming-kor (1368-1644), Tien-csi-időszak (1621-1627)
Pacskolat: Csing-kor (1644-1911)*



A félelmetes Démonűző kardot visel, kezében azonban könyvet tart, hóna alatt tokba zárt citerát visz



Csianghszi a hegyek, vizek és termékeny völgyek tartománya Délkelet-Kínában. Első ismert atlasza ez a gyűjtemény, amelyben egy áttekintő térkép mellett hat prefektúra és harminc körzet ábrázolása és leírása maradt fenn. A térkép madártávlatból megjeleníti a hegyeket és a vizeket, megjelöli a településeket és jelesebb építményeket, és fehér kartusban tussal kiírja a nevüket. Ming-kor (1368-1644) Van-li-időszak (1573-1619)

Festette: ismeretlen

Készült: datálatlan; 1600 körül

Fennmaradt az egyik album (37 térképpel); térképek: kézi festés, tussal, színes és fehér pigmenttel és arannyal selymen, papírra montírozva; szöveg: kézírás, tussal, mandarinszínű, arannyal hintett papíron; fűzött kötésű album



Sangjaohszen körzet térképe, a másik lapon magyarázó szöveg



Csing-kor (1644-1911), Csia-csing-időszak (1796-1820)

Készült: 1799-ben

Kézi tekercs; kézírás, tussal, színes és fehér pigmenttel, mintákkal és öt színű szállal szőtt selymen; montírozva; mintás selyemszövettel bevont tokban

Teljes méret: 30,4-30,7 x 181,5 cm



A tekercs kínai fele, a beleszőtt sárkányoktól a végére nyomott császári pecsétékig





Ming-kor (1368-1644) Hongwu császár





tunhuangi





ARANYSZARVAS LEGENDÁJA



Egyszer Élt egyszer a földön egy Dantipála nevű király. Természete démoni, mindig kész életet oltani. Örömét lelte a gyilkolásban, de szegény volt jó tulajdonságokban. Ahányszor csak megölt valakit, mindig nagy öröme telt benne. Testét-lelkét fogva tartotta e rút szenvedély. Örömét lelte mások szenvedésében, testét véres kenőccsel kenegette.

Ez a Dantipála király bátor vadászaival és kemény vitézeivel vadászni ment az erdőbe. Igen sok szarvast leterítettek. A közeli erdőben élt egy szépséges, arany dámszarvas. Külsőre, mint a többi állat, de békés szívű, nemes és szelíd volt, mint a szentek. Ötszáz szarvas vezére s király volt ő, s minden szarvasoknál csodálatosabb.

Dantipála és vitézei mikor közelébe értek, meglátták az ötszáz gímszarvast, s foglyul ejtvén, hatszorosan átkötözték őket. A megkötözött szarvasok kétségbeesetten rimánkodtak. Életüket féltve, tehetetlenül hánykolódva, mind földre hullottak, majd királyukhoz könyörögtek: - Éjjel-nappal védelmeztél bennünket, jobban, mint saját életedet. Mindig biztos helyre vezettél bennünket. Ó, könyörületes szívű, ó, bölcs, tekints most reánk! Végveszedelmünkben nincs más, ki segítsen! Üvöltő démonok megkötöztek bennünket. Légy menedékünk, ó, szarvasok királya! Szabadíts meg minket a nagy bajból, mentsd meg életünket!

Akkor a könyörületes szarvaskirály így szólt az ötszáz szarvashoz: - Saját életemhez bizony nem ragaszkodom. Nagy tettet készülök véghezvinni. Rettenthetetlen szívvel Dantipála király elé járulok, s életemekért a magamét ajánlom. E nekem is kedves élet árán vásárolok vissza a tiéteket. Örvendezzetek hát!

Akkor a szarvasok aranyfényű királya Dantipála elé járult. Távolról meghajolva, e tiszteletre méltó szavakat mondta: - Te vagy az emberek királya, én vagyok a szarvasok királya. Mi, szarvasok, füvet rágunk, vizet iszunk, békésen élünk az erdőben. Ébredjen hát könyörület benned, ó, nagy király! Ne vedd el ez ötszáz szarvas életét! Ételedben, italodban, javaidban, vagyonodban ettől nem lesz hiány. Tisztelettel kérlek, ne öld meg őket! Szavaimat hallván, hadd nyugodjanak meg! Aki gyilkol, bizony nem érzi gonoszságának félelmetes erejét. Nincs törvény, mely megengedné az élőlények elpusztítását! Aki élőt öl, bizony semmi jót nem képes többé tenni, gonosz vétkét megismerik szerte a világon!

De a kegyetlen Dantipála nem hajlott az aranyszarvas kérésére. Vérben forgó szemeit rávetette, csillogó viperanyelvhez hasonló éles kardját előrántotta, a szelíd szarvaskirály tarkóját megragadta, s fejét levágta, testét a földre ejtette. S íme, ugyanazon pillanatban a király jobb karja is kiszakadt vállából, s kardjával együtt lehullott a földre.

Mikor karja kiszakadt, Dantipála megrémült, s fennhangon kiáltotta: - Ó jaj, ó, én bűneim, ó, én számtalan bűneim!... Fiamat, leányomat, rokonimat, négyélű hadamat, városimat, országomat, táborimat, pusztáimat, palotákban lakó karcsú asszonyimat, mind örökkévalónak hittem. Saját bűnöm átka hullott most fejemre. Senki sincs, ki bánkódjék értem!

Midőn e keserű szavakat kimondta, kettényílott a föld, láng emelkedett fel a pokol mélyéből, Dantipála király testét elborította, s a pokol mélye felé húzta. Mikor a felszálló félelmetes láng a királyt elnyelte, felemelkedve szétterült az égen. A pokol fenyegetően visszhangzott, a barna föld megremegett, a négy égtáj lángba borult, a hegyek összeomlottak. A lángnyelvek közt álló Dantipála nem látta már a négy égtájat, értelme kihunyt, teste lángokba burkolva. A mélységes pokol démona szélesre tárta torkát, s elnyelte Dantipálát.

Egyszer Él egyszer a földön egy Dantipála nevű király. Természete démoni, mindig kész életet oltani. Örömét lelte a gyilkolásban, de szegény volt jó tulajdonságokban. Ahányszor csak megölt valakit, mindig nagy öröme telt benne. Testét-lelkét fogva tartotta e rút szenvedély. Örömét lelte mások szenvedésében, testét véres kenőccsel kenegette.

Ez a Dantipála király bátor vadászaival és kemény vitézeivel vadászni ment az erdőbe. Igen sok szarvast leterítették. A közeli erdőben élt egy szépséges, arany dámszarvas. Külsőre, mint a többi állat, de békés szívű, nemes és szelíd volt, mint a szentek. Ötszáz szarvas vezére s király volt ő, s minden szarvasoknál csodálatosabb.

Dantipála és vitézei mikor közelébe értek, meglátták az ötszáz gímszarvast, s foglyul ejtvén, hatszorosan átkötözték őket. A megkötözött szarvasok kétségbeesetten rimáncodtak. Életüket féltve, tehetetlenül hánykolódva, mind földre hullottak, majd királyukhoz könyörögtek: - Éjjel-nappal védelmeztél bennünket, jobban, mint saját életedet. Mindig biztos helyre vezettél bennünket. Ó, könyörületes szívű, ó, bölcs, tekints most reánk! Végveszedelmünkben nincs más, ki segítsen! Üvöltő démonok megkötöztek bennünket. Légy menedékünk, ó, szarvasok királya! Szabadíts meg minket a nagy bajból, mentsd meg életünket!

Akkor a könyörületes szarvaskirály így szólt az ötszáz szarvashoz: - Saját életemhez bizony nem ragaszkodom. Nagy tettet készülök véghezvinni. Rettenthetetlen szívvel Dantipála király elé járulok, s életedekért a magamét ajánlom. E nekem is kedves élet árán vásárolok vissza a tiéteket. Örvendezzettek hát!



Akkor a szarvasok aranyfényű királya Dantipála elé járult. Távolról meghajolva, e tiszteletre méltó szavakat mondta: - Te vagy az emberek királya, én vagyok a szarvasok királya. Mi, szarvasok, fűvet rágunk, vizet iszunk, békésen élünk az erdőben. Ébredjen hát könnyörület benned, ó, nagy király! Ne vedd el ez ötszáz szarvas életét! Ételedben, italodban, javaidban, vagyonodban ettől nem lesz hiány. Tisztelettel kérlek, ne öld meg őket! Szavaimat hallván, hadd nyugodjanak meg! Aki gyilkol, bizony nem érzi gonoszságának félelmetes erejét. Nincs törvény, mely megengedné az élőlények elpusztítását! Aki élőt öl, bizony semmi jót nem képes többé tenni, gonosz vétkét megismerik szerte a világon!

De a kegyetlen Dantipála nem hajlott az aranyszarvas kérésére. Vérben forgó szemeit rávetette, csillogó viperanyelvhez hasonló éles kardját előrántotta, a szelíd szarvaskirály tarkóját megragadta, s fejét levágta, testét a földre ejtette. S íme, ugyanazon pillanatban a király jobb karja is kiszakadt vállából, s kardjával együtt lehullott a földre. Mikor karja kiszakadt, Dantipála megrémült, s fennhangon kiáltotta: - Ó jaj, ó, én bűneim, ó, én számtalan bűneim!... Fiamat, leányomat, rokonimat, négyélű hadamat, városimat, országomat, táborimat, pusztáimat, palotákban lakó karcsú asszonyimat, mind örökkévalónak hittem. Saját bűnöm átka hullott most fejemre. Senki sincs, ki bánkódjék értem!

Midőn e keserű szavakat kimondta, kettényílott a föld, láng emelkedett fel a pokol mélyéből, Dantipála király testét elborította, s a pokol mélye felé húzta. Mikor a felszálló félelmetes láng a királyt elnyelte, felemelkedve szétterült az égen. A pokol fenyegetően visszhangzott, a barna föld megremegett, a négy égtáj lángba borult, a hegyek összeomlottak. A lángnyelvek közt álló Dantipála nem látta már a négy égtájat, értelme kihunyt, teste lángokba burkolva. A mélységes pokol démona szélesre tárta torkát, s elnyelte Dantipálát

